

NA NARTACH W KARPATACH WSCHODNICH

ROZWOJ NARCIARSTWA W POLSKICH STOWARZYSZENIACH TURYSTYCZNYCH W KARPATACH WSCHODNICH DO WYBUCHU II WOJNY ŚWIATOWEJ

W drugiej połowie XIX w. wielu turystów czy pracowników leśnych zaczęło używać nart podczas zimowych wędrówek. Za pioniera narciarstwa w Karpatach Wschodnich uważa się Tadeusza Smoluchowskiego, który zaczął chodzić na nartach w 1893 r., a w kwietniu 1901 r. wszedł na Bliźnicę (1883 m n.p.m.). Pojawili się także następnicy: Józef Schnaider i Marian Małaczyński. W 1897 r. Schnaider z towarzyszymi weszli na szczyt Howerli (2058 m n.p.m.).

Rozwijającą się turystykę narciarską zaczęły również propagować wschodnie oddziały Towarzystwa Tatrzańskiego. Trudności z dostępem do gór powodowały, że w początkowym okresie ich funkcjonowania nie odnotowano wypraw zimowych. Dopiero w 1906 r., jak zanotowano w sprawozdaniu Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, pierwsze wejścia na nartach zrealizowali: Henryk Gąsiorowski z żoną Marią na szczyty w okolicy Worochty, Jerzy Maślanka, Maksymilian Dudryk, Roman Kordys i Zygmunt Klemensiewicz na Doboszankę i Howerlę, a Tadeusz Nowakowski, Tadeusz Podgórski i J. Jankowski wybrali się w okolice Mikuliczyna i Worochty oraz przeszli przez Ardzelużę do schroniska pod Howerlę. W roku 1907 ponowiono wycieczki narciarskie – H. Gąsiorowski z uczniami gimnazjalnymi z Kołomyi odbył je w okolicy Worochty. Szereg osób działających w TT widząc, że narciarstwo nie znajduje w nim należytego miejsca, rozpoczęło działania mające na celu powołanie osobnego stowarzyszenia zajmującego się tym tematem. Zainteresowanie narciarstwem ujawniło się także w działalności istniejącego już we Lwowie Towarzystwa Zabaw Ruchowych oraz powołanego na przełomie 1905/1906 r. w Wólance (okolice Borysławia) staraniem Tadeusza Smoluchowskiego Wólanieckiego Klubu Narciarsko-Tenisowego. W niedługim czasie stał się on kołem powstałego nieco później Karpackiego

Towarzystwa Narciarzy. Zawody i szkolenia narciarskie prowadzili działacze znanego klubu piłkarskiego Czarni Lwów. W sezonie 1908/1909 roku członkowie Oddziału Turystycznego Sokoła w Stanisławowie, pod przewodnictwem Włodzimierza Świątkiewicza, weszli na nartach na Howerlę, w dniach 1–2 lutego 1909 r. zdobyto Pożyżewską i ponownie Howerlę. O palmę pierwszeństwa w popularyzacji narciarstwa w Galicji rywalizowało wielu znanych narciarzy.

Nic to, że nie wiedzieliśmy, jak z tej góry zjeździemy, jaka noc nas czeka. Świadomość, że byliśmy pośrodku olbrzymiego pustkowią górskiego, nigdy dotąd w ziemie nie tkniętego stopą ludzką, że śmiało nasze marzenia stały się rzeczywistością, że udało nam się – jak nigdy – wtargnąć w sanktuarium zimy, że odkryliśmy tajemnicę wypraw zimowych w Karpaty, które dotąd nieznanne legły teraz otworem przed nami – wszystko to oszałamiało nas. Świat pozostał o dwa dni za nami i nic nam dać nie mógł. – Tak wspominał wyprawę w Gorgany Roman Kordys. Odbyła się ona w 1906 r., a wzięli w niej udział także Maksymilian Dudryk, Zygmunt Klemensiewicz i Jerzy Maślanka. Zjednoczeni wspólną pasją takiego wędrowania turyści, utworzyli we Lwowie 29 stycznia 1907 r. Karpackie Towarzystwo Narciarzy. Pierwszym prezesem Towarzystwa został Kazimierz Panek, będąc jednocześnie prezesem Sekcji Turystycznej Towarzystwa Tatrzańskiego. W latach 1909–12 funkcję tę pełnił Tadeusz Smoluchowski, później Roman Kordys, a od zakończenia I wojny światowej do 1939 r. Zygmunt Klemensiewicz.

Powstanie Karpackiego Towarzystwa Narciarzy było odpowiedzią na pojawiające się zapotrzebowanie wspólnego uprawiania narciarskiej turystyki górskiej i sportów narciarskich, ich popularyzacji, a przede wszystkim uznanie za konieczne zgromadzenie w jednej organizacji wszystkich chętnych do działania w tym kierunku. Celem Karpackiego Towarzy-

stwa Narciarzy było *rozwiniecie narciarstwa i turystyki zimowej w naszym kraju, ułatwienie ich uprawiania przez otwarcie i udostępnienie gór naszych i stosowne urządzenia*. W początkowym okresie działalności Towarzystwo nie rozgraniczało działalności turystycznej (zwłaszcza w zakresie wspomaganie taternictwa i eksploracji turystycznej innych obszarów górskich) oraz sportowej. Prowadząc intensywną działalność popularyzatorską i instruktorską (kursy, w tym z udziałem instruktorów z Austrii i Skandynawii), drukując podręczniki jazdy i skoków na nartach prowadziło jednocześnie intensywną działalność wycieczkową w różnorodne partie gór. Działalność sportowa i turystyczna w okresie przed wybuchem I wojny światowej była pionierska w kraju, a osiągnięcia bezprecedensowe. Już 1 lutego 1907 r. odbyła się pierwsza zorganizowana wyprawa klubowa na Połoninę Gropa na cześć powstania KTN. 16 lutego 1907 r. rozpoczęto wyprawę w Bieszczady, której efektem było pierwsze zimowe wejście KTN na Trościan. 9 marca 1907 r. wyprawę w Bieszczady odbyli Zygmunt Klemensiewicz i Roman Kordys. Ze względu na bogaty opis w literaturze nie jest konieczne przytaczanie dalszych wypraw narciarskich członków KTN, zaznaczyć należy, że budziły one i nadal budzą podziw ze względu na pionierski charakter i niezmiernie trudne, wręcz skrajne warunki ich odbywania. Kopalnią wiedzy na ten temat są zachowane przez rodzinę Maksymiliana Dudryka i przekazane autorowi przez Jana Darlewskiego sprawozdania KTN z wypraw za lata 1907–1913 wraz z rękopisem wydanego w 1925 r. przewodnika Maksymiliana Dudryka pt. „Tereny narciarskie w Karpatach Wschodnich”.

Towarzystwo, równoległe do działań turystycznych, prowadziło działalność o charakterze sportowym i popularyzatorskim. W styczniu 1908 roku wydano broszurę instruktażową pt. „Narty i ich użycie”, autorstwa Romana Kordysa. 18 lutego 1908 r. „Słowo Polskie” doniosło

o powstaniu Koła KTN w Przemyślu, a 4 grudnia 1908 r. powstało Koło w Krakowie. Koło w Przemyślu nie prowadziło zasadniczo samodzielnej działalności uczestnicząc w wyprawach KTN.

17 października 1910 r. rozwiązało się Krakowskie Koło KTN. Powołano wówczas najpierw zrzeszenie „Narta”, które przetrwało jeden miesiąc i przekształciło się w Tatrzańskie Towarzystwo Narciarzy. To samo, które tuż przed wybuchem II wojny światowej oddało do użytku istniejące do dzisiaj schronisko na Kalatówkach w Tatrach.

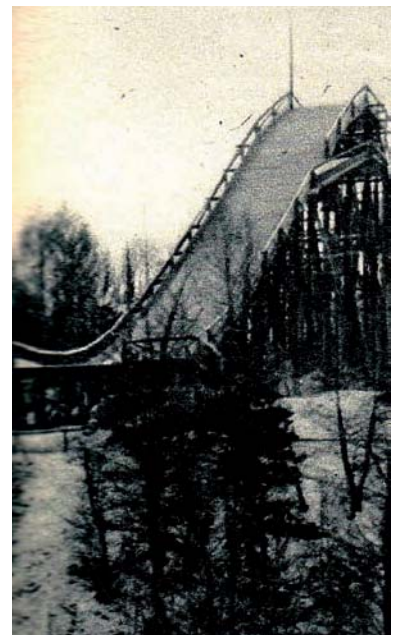
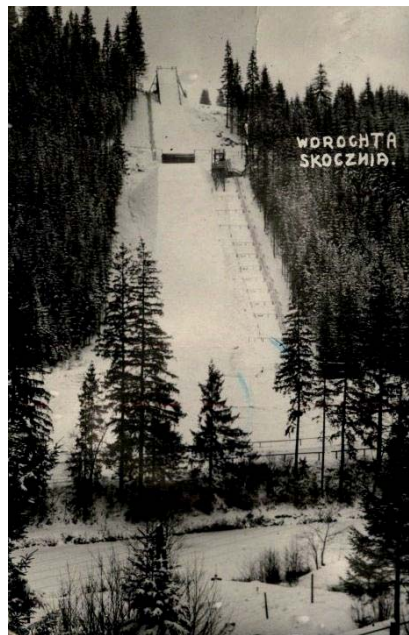
Sportowe aspiracje KTN wykazywało już od początku istnienia. Dało temu dowody organizując zawody narciarskie – pierwsze zjazdy o charakterze wyczynowym w Sławsku 14 marca 1909 r. Postanowiono również, że w celu rozpropagowania idei turystyki narciarskiej baza dla jej uprawiania powinna powstać w miejscu niezbyt odległym od Lwowa. W wyniku szeregu wypraw, na wniosek Zygmunta Klemensiewicza i Romana Kordysa, wybór padł na Sławsko w Bieszczadach. W roku 1908 wynajęto tam stałą kwaterę w karczmie Rothfelda, a w 1910 r. rozpoczęto budowę własnego schroniska, które przyjmowało turystów już rok później. Godnym podkreślenia jest tutaj fakt otrzymywania dotacji rządowych ze strony Monarchii Austro-Węgierskiej, które były widoczną oznaką dbałości urzędów prowadzących politykę państwa w dziedzinie kultury fizycznej o rozwój bazy turystycznej dla turystyki górskiej. Właśnie w Sławsku na początku 1908 r. stanęła pierwsza skocznia narciarska na ziemiach polskich. Był to obiekt amatorski i nietrwały, ale na nim właśnie odbył się historyczny, pierwszy konkurs skoków na ziemiach polskich. Zawody zostały rozegrane 19 stycznia 1908 r., a ich zwycięzcą został zawodnik klubu „Czarni Lwów”, Leszek Pawłowski. W 1910 r. we Lwowie zbudowano skocznię z prawdziwego zdarzenia. Skakali na niej pionierzy skoków w Polsce: Pawłowski, Bobkowski, Kawecki, Koenig, Dutkiewicz czy Jarzyna, który jako pierwszy Polak odniósł międzynarodowy sukces, w austriackim Raxie w 1913 r.

Dzięki działaczom Karpackiego Towarzystwa Narciarzy zachowała się księga pamiątkowa schroniska w Sławsku, w której pierwszy wpis ma datę 21 lutego 1911 r., ostatni przed zniszczeniem obiektu w czasie I wojny światowej 29 kwietnia 1914 r., a ostatni, już po jego odbudowie, 5 lutego 1922 r. Mimo że schronisko funkcjonowało już prawie przez rok, w celu umożliwienia całkowitego urządzenia i nadania uroczystości godnego charakteru, postanowiono dokonać uroczystego otwarcia w środku sezonu narciarskiego. O godzinie 12.00 6 stycznia 1912 r. poświęcono schronisko.

W bogatym programie nie brakowało zawodów narciarskich, a w niedzielę 7 stycznia rozegrano bieg otwarcia ze szczytu Trościana (1235 m n.p.m.) do schroniska, który stał się imprezą coroczną. Bieg otwarcia charakteryzował się następującymi wymaganiami: *zjazd najkrótszą drogą niewyznaczoną dowolną metodą jazdy do schroniska KTN. Meta obok schroniska. Przez metę trzeba przejechać na nartach. Zmiana kijów podczas jazdy wzbroniona!* Podczas zawodów zorganizowano zawody narciarskie w skokach. Zwyciężył J. Jawor – instruktor wojskowych oddziałów narciarskich skokiem 9,9 m. Już od początku swojej działalności schronisko stanowiło wspaniałą bazą wypadową w najbliższe okolice oraz było miejscem, gdzie organizowano kursy narciarskie. Podczas Świąt Bożego Narodzenia w 1912 r. urządzono dwa: jazdy narciarskiej dla początkujących oraz kurs norweski. Lekcje dla początkujących odbywały się

w pobliżu schroniska, dla kursu norweskiego zbudowano skocznnię na stokach Trościana. W zakresie kursu norweskiego wchodziły zasady jazdy norweskiej: telemark, kristiania, slalom, skok oraz praktyka w terenie. Była to nauka jazdy na nartach przy użyciu dwóch kijów. W obu kursach wzięło wówczas udział 81 osób. W drugiej połowie tego sezonu wprowadzono stałe kursy niedzielne, z których korzystało średnio po 20 osób. W okresie między 23 stycznia a 1 lutego 1912 r. Towarzystwo gościło delegata Ministerstwa Robót Publicznych Willega Rickmer-Rickmersa, który wizytował schronisko w Sławsku oraz wziął udział w kilku wyprawach górskich. Wizyta ta była sukcesem Towarzystwa i miała w przyszłości zaowocować dobrą współpracą z instytucjami rządowymi. Dzięki niej KTN został we wrześniu 1912 r. przyjęty do Austriackiego Związku Narciarskiego. W dniach 3 i 4 lutego 1912 r. zawodnicy

SKOCZNIE NARCIARSKIE W WOROCHCIE I BRZUCHOWICACH KOŁO LWOWA,
FOT. Z ARCHIWUM STANISŁAWA ZABORNIAKA

NARCIARZE W SCHRONISKU POD SKUPOWĄ NALEŻĄCEGO DO ODDZIAŁU PTT W KOSOWIE,
FOT. Z ARCHIWUM JERZEGO KAPŁONA

KTN zajęli pierwsze miejsca w zawodach o mistrzostwo Moraw i Śląska. W tym czasie coraz żywiej rozwijała się dyskusja na temat dualizmu w rozwoju narciarstwa – pogłębiającego się rozdziału sportowego i turystycznego do niego podejścia. Karpackie Towarzystwo Narciarzy opowiedziało się za jednakowym traktowaniem obydwu tych kierunków. Po osiągnięciu najwyższych laurów w rywalizacji sportowej w roku 1912, rozpoczęta 21 marca 1913 r. wyprawa KTN dokonała zimowego przejścia głównym grzbietem Gorganów. W tym roku również KTN utworzyło kolegium sędziowskie i komisję sportową, których zadaniem było czuwanie nad prawidłowym przebiegiem zawodów sportowych. Nadal prowadzono intensywną akcję propagandową przeprowadzając 29 odczytów oraz wydając broszurę pt „Zima i narty”. W roku 1913 i 1914 zawodnicy KTN wygrywali większość krajowych zawodów sportowych. 7 stycznia 1914 r. we Lwowie i Sławsku pojawił się na zaproszenie KTN Sepp Obereder z Grazu, a 21 stycznia 1914 r. – Georg Bilgeri, którzy przeprowadzili intensywne szkolenie narciarskie. Była to znakomita popularyzacja narciarstwa.

Nastąpił okres I wojny światowej. Nie znajdujemy relacji mówiących o narciarskich wyprawach turystycznych w tym czasie. Pierwsze po wojnie Walne Zgromadzenie KTN odbyło się w październiku 1919 r. w mieszkaniu Kazimierza Lubienieckiego. Za najważniejsze zadanie uznano odbudowę schroniska w Sławsku oraz przywrócenie ruchu turystycznego. 26 grudnia 1919 r. uchwalono powołanie Polskiego Związku Narciarskiego. Założycielami PZN byli: Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie, Sekcja Narciarska Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Zakopanem, Tatrzańskie Towarzystwo Narciarzy w Krakowie, Sekcja Narciarska Akademickiego Związku Sportowego w Krakowie, Winter sportklub des Beskidenverein w Bielsku.

Starając się o rozwój narciarstwa i borykając się z brakiem taniego sprzętu, KTN doprowadził w 1922 r. do rozpoczęcia produkcji nart we Lwowie. W odrodzonej ojczyźnie, po odbudowie schroniska w Sławsku, rozpoczęto intensywną działalność. W 1923 r. KTN urządziło w Sławsku, na zlecenie PZN, IV Związkowe Mistrzostwa Polski w narciarstwie. W 1924 r. nastąpiła zmiana w treści statutu, dopasowująca go do nowej, powojennej rzeczywistości. W roku tym urządzono już kilkanaście wycieczek zorganizowanych przez KTN, jeszcze więcej zorganizowanych przez członków KTN prywatnie. Uruchomiono również trzy kursy narciarskie w Sławsku. Rozpoczęto prace ziemne nad budową we Lwowie skoczni narciarskiej na Zniesieniu, którą zakończono w 1926 r. W marcu tegoż roku odbyły się

na niej Mistrzostwa Lwowa w skokach narciarskich. W tym czasie odbyły się również zawody w biegu na 14 km. Wzięła w nich udział cała krajowa czołówka. W kategorii juniorów w biegu na 7 km zwyciężył Bronisław Czech (Sekcja Narciarska PTT). W tym czasie pojawiła się gwiazda polskich biegów narciarskich w kategoriach kobiecych – Janina Loteczkowa. W roku 1926 zdobyła Mistrzostwo Polski, Lwowa, pierwsze miejsce w zawodach Karpathenverain w Starym Smokowcu. Talent jej rozwinął się w 1927 r., kiedy to zdobyła mistrzostwo Austrii, Czechosłowacji, Francji i Polski, stając się najlepszą narciarką w Europie.

W roku 1927 KTN obchodził 20-lecie istnienia. 22 i 23 stycznia odbyły się okolicznościowe zawody, główne uroczystości miały miejsce podczas uroczystego bankietu w salach Hotelu Krakowskiego poprzedzonego odczytem Romana Kordysa na temat początków narciarstwa we Lwowie. Rocznicowy rok był pełen pracy. Gruntownie przebudowano skocznię narciarską na Zniesieniu. W wyniku tej modernizacji w zawodach które odbyły się 16 stycznia 1927 r. zwycięzca osiągnął odległość 38 m. Bieg Rocznicowy na 18 km zgromadził 22 stycznia okazałą ilość 36 seniorów i 8 juniorów. Konkurs skoków, który odbył się następnego dnia, wynikiem 30 m zwyciężył Bronisław Czech.

Zima 1928/1929 była niezwykle ostra i trwała długo. KTN w tym czasie zorganizował wiele wycieczek turystycznych. Kilku jego zawodników wzięło udział w zawodach FIS w Zakopanem, jednak bez większych sukcesów. Latem 1930 r. podjęto decyzję o likwidacji skoczni na Zniesieniu z powodu kłopotów z jej utrzymaniem. Użytkujące go wspólnie inne towarzystwa turystyczne z Lwowa, a także władze miasta, nie uznawały za stosowne partycypowanie w kosztach. W roku tym odniesiono kilka sukcesów sportowych w postaci dobrych miejsc Józefa Lankosza w skokach i biegach narciarskich (w tym 6. miejsce w Polsce w biegu złożonym na Mistrzostwach Polski oraz dobre miejsce na zawodach krajowych i na Słowacji w skokach narciarskich).

W 1932 r. powstało Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa. Prowadziło ono akcję rozdawania nart, organizowało kursy narciarskie, kursy ratownictwa w górach oraz tworzyło stacje narciarskie. W sezonie 1938/39 na terenie Karpat Wschodnich TKN posiadało 22 placówki górskiego pogotowia ratunkowego. Urządzało także popularne rajdy kolejowo-narciarskie w specjalnie przygotowanych wagonach, w czasie których uczestnicy zwiedzali najpiękniejsze rejon polskich gór i uczestniczyli w wycieczkach narciarskich

KTN powoli stawał się zapleczem dla rozwoju narciarstwa wyczynowego

w Polsce. Jego zawodnicy wygrywali zawody na szczyblu Lwowskiego Okręgowego Związku Narciarskiego PZN, urządzano zawody i kursy szkoleniowe dla młodzieży. 27 marca 1928 r. sformalizowano istnienie prężnej, ponad 30-osobowej Sekcji Kajakowej, na której czele stanęli Kazimierz Lubieniecki oraz Adam Zieliński. Sekcja ta rozwijała się tak intensywnie, że w 1937 r., mając 57 czynnych członków i będąc wyposażoną w 15 własnych kajaków stała się Sekcją Polskiego Związku Kajakowego. W latach trzydziestych polskie towarzystwa turystyczne, przy silnym poparciu sfer rządowych, rozpoczęły ekspansję na tereny Czarnohory i dalej na wschód, aż po Czywczyń. W wyniku tego powstało tam wiele schronisk oraz innych obiektów turystycznych. Powstało wówczas nowe schronisko Karpackiego Towarzystwa Narciarzy na południowym stoku Wielkiej Maryszewskiej. Otwarcie schroniska odbyło się 24 stycznia 1937 r. i było częścią uroczystości związanych z obchodami 30-lecia KTN. Schronisko otrzymało wówczas imię Zygmunta Klemensiewicza.

Schronisko w Sławsku i na Maryszewskiej to obiekty o najważniejszym dla KTN znaczeniu. Posiadało ono okresowo również i inne, nie tak znane, lecz przynajmniej jeden z nich był niezwykle interesujący. Było to schronisko w Berehach Górnych, będące własnością członka KTN, Władysława Serwatowskiego.

W lutym 1934 r. z inicjatywy gen. Tadeusza Kasprzyckiego odbył się na trasie Rafajłowa – Przełęcz Pantyrska – Worochta pierwszy narciarski marsz patrolowy pod nazwą „Huculskim szlakiem II Brygady Legionów”. Honorowym patronem zawodów i fundatorem nagrody przechodniej został marszałek Józef Piłsudski. Po śmierci marszałka patronat przejął gen. Edward Śmigły-Rydz.

23 stycznia 1937 r. Karpackie Towarzystwo Narciarskie obchodziło trzydziestolecie istnienia. Na uroczystościach z tej okazji zjawili się czołowi przedstawiciele organizacji turystycznych w Polsce, wśród których byli: Adam Lenkiewicz PTT), Aleksander Boniecki i Stanisław Faecher (PZN), Józef Schnaider (autor pierwszego w Polsce podręcznika narciarskiego), Eugeniusz Romer, Wacław Majewski.

ODZNAKA RAJDOWA, Z ARCHIWUM COTG

W 1936 r. Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa wydało przewodnik „Zima w Polsce. Karpaty Wschodnie” autorstwa Adama Zielińskiego ze zdjęciami Romana Puchalskiego oraz okładką wzorowaną na afiszu Ministerstwa Komunikacji propagującego narciarstwo, autorstwa Hryniwieckiego i Osieckiego. W roku 1937 KTN wydało album poświęcony Huculszczyźnie pt. „Czarnohora”. Następne lata pełne były intensywnej działalności turystycznej i sportowej. Zawodnicy zdobywali główne nagrody na zawodach Okręgu Lwowskiego, startowali na Mistrzostwach Kraju, gdzie jednak zajmowali odległe pozycje. Główne natężenie działalności skierowano w kierunku rozwoju zimowej turystyki górskiej. Mimo tego, organizowano na zlecenie PZN kursy dla narciarzy i instruktorów narciarstwa w Sławsku i na Maryszewskiej. Karpackie Towarzystwo Narciarzy to najważniejsze i wiodące stowarzyszenie, które rozwijało turystykę narciarską na w Karpatach Wschodnich.

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie nie stało na boku działalności narciarskiej. W 1928 r. rozpoczęto bliższą współpracę z PZN, którego PTT do tego czasu nie chciało dopuścić do gospodarowania w górach, tzn. budowania obiektów turystycznych i znakowania szlaków. Prócz ustaleń dotyczących współpracy przy zagospodarowaniu gór, ustalono, że nastąpi konsolidacja działalności narciarskiej w PTT w porozumieniu właśnie z PZN. Prężnie i od wielu lat działająca w Tatrach Sekcja Narciarska PTT nie wymagała wsparcia. Domagały się takich działań oddziały ulokowane z dala od Tatr, a także od Lwowa, gdzie zapotrzebowania na zorganizowaną turystykę narciarską realizowało KTN. W 1929 r. istniały: Koło Narciarskie w Kołomyi oraz Sekcja Narciarska w Stanisławowie, która na podstawie porozumienia PTT z PZN stała się jednocześnie Kołem PZN. W 1930 r. uregulowano w PTT zasady funkcjonowania jednostek narciarskich przy oddziałach nadając im status sekcji. Na początku 1932 r., istniały już Sekcje Narciarskie przy oddziałach: w Drohobyczu, Kołomyi, Lwowie, Stanisławowie, Stryju i przy Kole w Kosowie. Należały one jednocześnie do PZN jako koła terenowe, prowadziły działalność o charakterze turystycznym i szkoleniowym w oparciu o bogatą bazę noclegową schronisk PTT w górach. Postanowiono też zaznaczyć swoją obecność w sportach zimowych. I tak 3 i 4 lutego 1934 r. w Worochcie zorganizowano zawody o „Puchar Czarnohorski”. W tym samym roku uaktywniła się SN PTT oddziału we Lwowie. Zaczęła rozwijać się także SN oddziału w Stanisławowie, która doprowadziła do budowy skoczni narciarskiej w Worochcie i powstania kół narciarskich

przy swoich kołach terenowych. Patrole sekcji narciarskich PTT zaczęły brać udział w marszach huculskich „Szlakiem II Brygady Legionów”. SN PTT we Lwowie utworzyła w Brzuchowicach pod Lwowem jedną z największych w Polsce skoczni narciarskich, zgodną z przepisami FIS, która umożliwiała skoki do 55 m. 10 lutego 1935 r. odbyły się na niej zawody o mistrzostwo okręgu lwowskiego z udziałem m.in. Stanisława Marusarza. SN Oddziału PTT w Stanisławie 2 i 3 lutego 1935 roku urządziła zawody o Puchar Czarnohory, a 17 lutego – o puchar Karpat Wschodnich. Na tych ostatnich przeprowadzono bieg złożony i otwarty, bieg juniorów i pań oraz skoki narciarskie. Prócz tego urządzono szereg wycieczek turystycznych. 15 grudnia 1935 r. Oddział PTT w Drohobyczu otworzył tuż pod szczytem Ciuchowego Działu w Bieszczadach schronisko. Otwarcie odbyło się w obecności 300 narciarzy, a obiekt w krótkim czasie stał się kolejnym centrum turystyki zimowej. Wiosną 1936 r. SN Oddziału w Drohobyczu przygotowywała dwa patrole Związku Strzeleckiego do Marszu Huculskim Szlakiem II Brygady Legionów, zawodnicy SN PTT Oddziału Lwowskiego PTT startowali w Międzynarodowych Zawodach Akademickich i w zawodach o Puchar Karpat Wschodnich. SN zorganizowała także konkurs skoków w Brzuchowicach, w czasie którego Stanisław Marusarz ustanowił rekord skoczni wynikiem 48 m. SN Oddziału PTT w Stanisławowie zorganizowała III Zawody o Puchar Czarnohorski, w których brali udział jej zawodnicy, podobnie jak w zawodach o Puchar Karpat Wschodnich. Trudno tu nie wspomnieć o niezliczonych wyprawach, kursach i szkoleniach organizowanych przez wszystkie sekcje narciarskie oddziałów wschodniokarpackich.

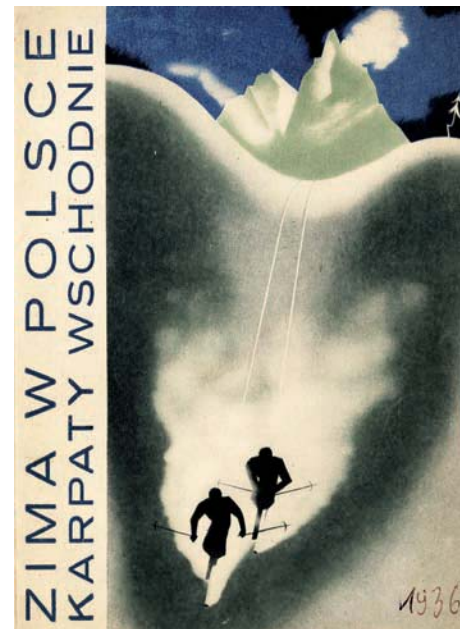
W 1936 r. w lawinie śnieżnej pod Howerlą zginęli Leszek Chlipalski i Andrzej Steising i szybko zrozumiano, że rozwój narciarstwa w Karpatach Wschodnich wymaga stworzenia organizacji ratowniczej, analogicznej do funkcjonującej w Tatrach. W 1937 r. założono Sekcję Ratowniczą Oddziału PTT w Stanisławowie – Czarnohorskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe z siedzibą w Worochcie, które w sezonie 1937/1938 prowadziło pierwszą poważną akcję poszukiwania Sawickiego, który został zasypany przez lawinę na zboczach Howerli. Niestety, akcja nie zakończyła się sukcesem, a zwłoki odnaleziono po prawie dwóch tygodniach.

W roku 1938 wydano kolejne materiały promocyjne, SN O. Lwowskiego PTT utworzyła specjalną Komisję do spraw młodzieży. SN zorganizowała w 1938 r. cztery zawody narciarskie: bieg zjazdowy w Sławsku, Mistrzostwa III Okręgu PZN w kombinacji klasycznej, konkurs skoków

w Brzuchowicach i III mistrzostwa Okręgu PZN w kombinacji alpejskiej.

Wyjątkowego znaczenia nabrały zawody o Puchar Czarnohory, których III edycja uzyskała patronat wojewody stanisławowskiego, gen. Stefana Paślawskiego. Zawody te stały się imprezą rangi ogólnopolskiej. Zima w początkowych miesiącach 1939 r. była na tyle intensywna, że SN PTT w Oddziałach we Lwowie i Stanisławowie urządziły kolejne imprezy, w tym zawody o Puchar Beskidów, które miały stać się imprezą cykliczną. To Polskie Towarzystwo Tatrzańskie stało się wiodącą organizacją, która przejęła ciężar organizacji narciarstwa od KTN.

Wybuch II wojny światowej przerwał działalność polskich organizacji turystycznych na Kresach Wschodnich. Mało kto pamięta dzisiaj, że właśnie w Karpatach Wschodnich rodziła się polska turystyka górską.

PRZEWODNIK ADAMA ZIELIŃSKIEGO,
Z ARCHIWUM COTG

INFORMATOR PTT NA SEZON 1938-1939,
Z ARCHIWUM JERZEGO KAPŁONA